Klasa pierwsza – najważniejsze informacje (wymagania konieczne)

Najważniejszym aktem prawnym jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (zasada konstytucjonalizmu) uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe, czyli w czasie wspólnych obrad Sejmu i Senatu 2 kwietnia 1997 r. Została przyjęta przez Naród w referendum ogólnokrajowym, które miało miejsce 25 maja 1997 r. Konstytucja weszła w życie 17 października 1997 r. – od tego momentu normy prawne w niej zawarte obowiązują wszystkich obywateli oraz instytucje na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

Oficjalna nazwa naszego państwa to Rzeczpospolita Polska – nawiązuje ona do tradycji demokratycznych obecnych w naszej historii od XV w. i do zadania, jakie ma każdy obywatel – dbania o dobro wspólne. Mówi o tym *Art. 1. Rzeczpospolita Polska jest dobrem wspólnym wszystkich obywateli.*
Konstytucja zawiera artykuły, które dzielą się na ustępy.
Zasady demokratyczne zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej:
Zasada republikańskiej formy rządu wyrażona jest w samej nazwie państwa - Rzeczpospolita Polska. Rzeczpospolita oznacza republikę – po pierwsze jako nazwę państwa, po drugie jako określony ustrój polityczny - demokrację.
Zasada suwerenności Narodu jest zawarta w Art. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej:
1. Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu.
2. Naród sprawuje władzę przez swoich przedstawicieli lub bezpośrednio.
Zapis ten oznacza, że to Naród, a więc wszyscy obywatele, są najważniejsi w państwie i sprawują władzę. Sprawowanie władzy przez Naród może się odbywać pośrednio (demokracja pośrednia), czyli przez przedstawicieli wybranych w procedurze wyborów. Wybieramy 460 posłów do Sejmu i 100 senatorów do Senatu na 4-letnie kadencje. Sprawowanie władzy przez Naród może odbywać się też bezpośrednio (demokracja bezpośrednia) poprzez udział w referendum – powszechnego głosowania w ważnych sprawach państwowych lub obywatelską inicjatywę ustawodawczą – zgłoszenie projektu aktu prawnego na ręce Marszałka Sejmu.
Zasada trójpodziału władzy jest zawarta w Art. 10.
1. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowniczej.
2. Władzę ustawodawczą sprawują Sejm i Senat, władzę wykonawczą Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej i Rada Ministrów, a władzę sądowniczą sądy i trybunały.
Zapis ten oznacza, że władza ustawodawcza (legislatywa) sprawowana przez Sejm i Senat, które tworzą polskie prawo, władza wykonawcza (egzekutywa) sprawowana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i Radę Ministrów i władza sądownicza (judykatywa) sprawowana przez niezawisłe sądy i trybunały są od siebie niezależne, posiadają określone kompetencje określone w aktach prawnych, wzajemnie się uzupełniają i kontrolują.
Zasada praworządności jest zawarta w:
Art. 2. *Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej.*
i Art. 7. *Organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa.*
Zapisy te oznaczają, że każda instytucja i każdy obywatel są zobowiązani do stosowania się do prawa obowiązującego na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.
Zasada pluralizmu jest zawarta w:
Art. 11.
1. Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność tworzenia i działania partii politycznych. Partie polityczne zrzeszają na zasadach dobrowolności i równości obywateli polskich w celu wpływania metodami demokratycznymi na kształtowanie polityki państwa.

Art. 12.
Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność tworzenia i działania związków zawodowych, organizacji społeczno-zawodowych rolników, stowarzyszeń, ruchów obywatelskich, innych dobrowolnych zrzeszeń oraz fundacji.
Art. 13.
Zakazane jest istnienie partii politycznych i innych organizacji odwołujących się w swoich programach do totalitarnych metod i praktyk działania nazizmu, faszyzmu i komunizmu, a także tych, których program lub działalność zakłada lub dopuszcza nienawiść rasową i narodowościową, stosowanie przemocy w celu zdobycia władzy lub wpływu na politykę państwa albo przewiduje utajnienie struktur lub członkostwa.
Zapis ten oznacza, że możemy tworzyć organizacje: partie polityczne, stowarzyszenia, fundacje, związki zawodowe oraz ruchy obywatelskie, które korzystając z zasad demokracji, będą wspierały dialog między obywatelami.
Zasada wolności i praw człowieka i obywatela jest zawarta w
Art. 30. Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych.
Zapis ten oznacza, że człowiek jest wartością, posiada godność, której nikt nie może go pozbawić, bez względu na wiek i stan zdrowia. W Rozdziale II Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wymieniony jest szczegółowy katalog praw człowieka i obywatela, który jest zgodny z dokumentami międzynarodowymi ratyfikowanymi przez Polskę.

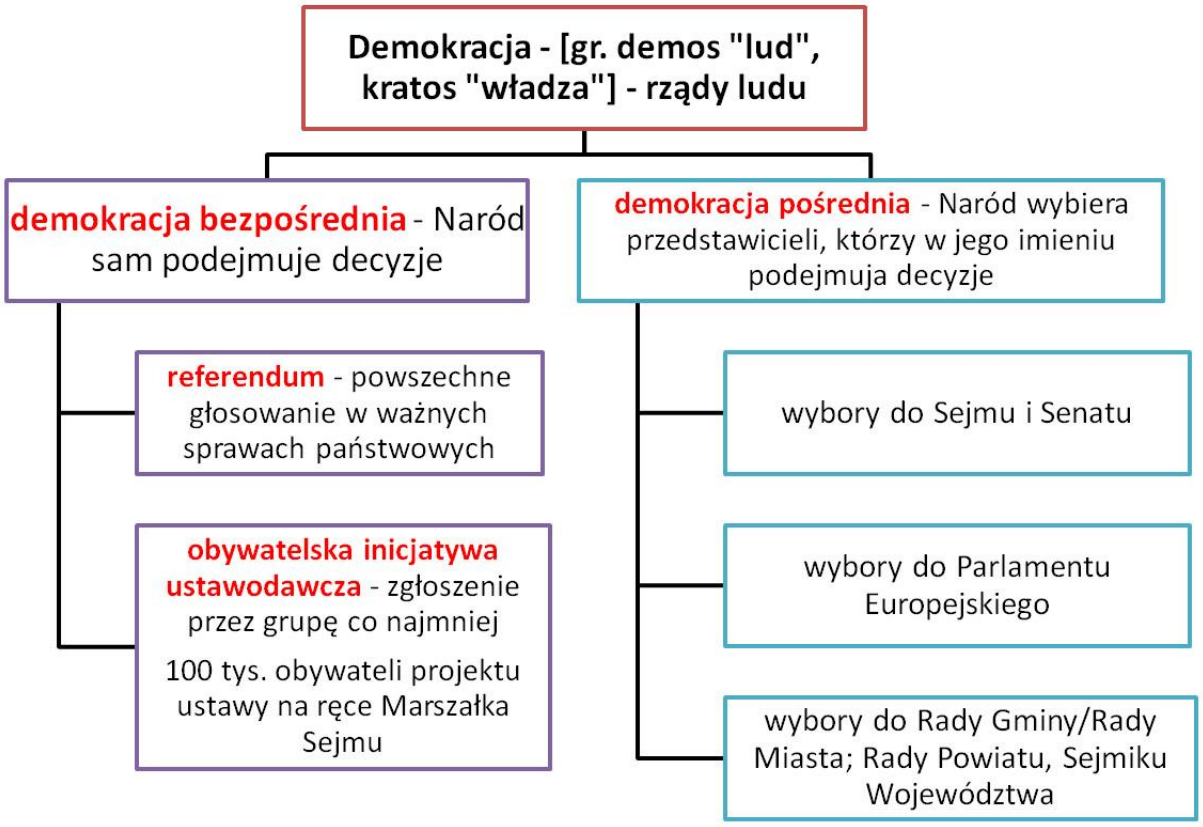

Podział administracyjny

Rzeczpospolita Polska jest państwem **jednolitym,** inaczej **unitarnym**. Oznacza to, że wszystkie jednostki administracyjne wchodzące w skład państwa są tak samo zorganizowane i podporządkowane organom centralnym, które określają ich zadania.

Obecnie (stan na 01.01.2018) Polska dzieli się na **16 województw, 314 powiatów i 2 478 gmin** (302 miejskich w tym 66 miast na prawach powiatu, 628 miejsko-wiejskich oraz 1 548 wiejskich).

Od 1 stycznia 1999 roku obowiązuje w Rzeczpospolitej Polskiej trójstopniowa struktura samorządu terytorialnego składająca się z: samorządu gminnego, samorządu powiatowego i samorządu województwa.

Powiat nowotarski i gminy znajdujące się na jego obszarze